

Аутор: Огњен Ђурић (1985), 4. разред IX београдске гимназије „Михаило Петровић Алас“, Београд

Диверзантска активност комитске групе Митка Паликрушева у Царевоселском срезу априла 1933. године

Апстракт: Тема овог рада је диверзантска активност групе бугарских комита у пограничној области источне Македоније од 17. до 20. априла 1933. године и њихов сукоб са локалним становништвом и жандармеријским одредима Краљевине Југославије. Стицајем околности учесник овог сукоба са комитама био је и мој прадед – прадеда по мајци Јован Бјелобаба.

Историјски осврт на српско-бугарске односе од 1878. до 1933. године

Политички неспоразуми и конфликти између нововековне Србије и Бугарске започели су након склапања мировног уговора између Русије и Турске у Сан-Стефану 3. марта 1878. године. По одредбама Сан-стефанског мировног уговора Бугарској су припале многе територије на које је Србија полагала историјско право. Берлинским мировним конгресом завршеним 13. јула 1878. године извршена је ревизија одлука Сан-стефанског мировног уговора. На тај начин је враћена политичка равнотежа на Балканском полуострву. „Национални програм владајућих кругова у Бугарској је након 1878. године, уз незнатне варијације, био усмерен ка стварању Бугарске државе у границама одређеним Сан-стефанским мировним уговором“.¹ Оваква спољнополитичка оријентација бугарских власти је неминовно доводила до сукоба са Србијом.

Спорови између Бугарске и Србије су више пута нарастали и до ратних размера: 1885. године, 1913. године и коначно у Првом светском рату од 1915 до 1918. године. Поменути ратни сукоби су се завршавали склапањем мировних споразума. Међутим, Бугарска се увек сматрала оштећеном при склапању мировних споразума, јер се налазила у улози поражене стране, док је Србија била штићеник победничких сила. Посебно незадовољство Бугарска је испољавала после мировног уговора закљученог са Краљевином Срба, Хрвата и Словенаца (Краљевином СХС) у Неију 1919. године.

Бугарски владајући кругови, на челу са бугарским краљем Борисом нису се могли помирити са великим територијалним губицима, због чега ће Бугарска у читавом међуратном периоду потпомагати и организовати комитске акције Внутрене Македонске Револуционарне Организације.² Политички програм ВМРО био је усмерен ка стварању самосталне македонске државе. Бугарска је ову

¹ Bogetić, Dragan; Kovačević, Slobodanka, *Hronologija jugoslovensko bugarskih odnosa (1878-2003)*, Jugoistok XXI, Beograd 2003, 10. (у даљем тексту: Bogetić; Kovačević, *Hronologija*)

² У даљем тексту: ВМРО.

организацију помагала и подстрекивала, рачунајући да ће евентуално самосталну Македонију лакше анектирати. Такође се од стране Бугарских власти приступило и пропагандном деловању усмереном против југословенских власти. На посебном удару комитских акција и антијугословенске пропаганде биле су пограничне области у источној Македонији.³ Циљ ових акција је била дестабилизација прилика у земљи, наметање бугарског утицаја у Македонији и подизање локалног македонског становништва на устанак против југословенских власти путем антијугословенске пропаганде.⁴

Карактеристике среза Царево село

Територија среза Царево Село већим делом своје територије граничила се непосредно са Бугарском. Зато су срез и границу осигуравале јаке жандармеријске снаге распоређене по граничним караулама и жандармеријским станицама. „И поред смањивања терористичке активности ВМРО, у току пролећа 1933. године жандармерија је знатно појачана у Македонији и на бугарској граници. Пограничне јединице ојачане су за 1000 људи, а придружен им је и велики број војника из регуларних трупа“.⁵ Контрола границе била је отежана због планинске конфигурације терена, тако да је било потребно непрестано осматрање, често обилажење терена појачаним патролама и сарадња са локалним становништвом и народном милицијом. Земљиште је већим делом изложено деловању ерозије, па је избраздано увалама, јаругама, каменитим засецима и клисурама што је било погодно за комитске активности.

Организовање и припрема диверзантске акције

Диверзантска акција бугарских комита, која је тема овог рада, је осмишљена и стручно припремљена у терористичкој бази Горња Џумаја⁶ на западу Бугарске. Пажљиво су одабрани извршиоци вични упадима преко границе. За предводника петочлане комитске групе је одређен Димитриј – Митко Паликрушев, пореклом из Јужне Винеце, са чином војводе и репутацијом веома искусног и способног комитског вође.⁷ У овој групи је такође био и истакнути борац ВМРО-а Дончо Христов Драгобрачки пореклом из села Драгобрашта на територији Царевоселског среза.

Циљ петорице бугарских комита је био да, након што непримећени пређу државну границу, поставе експлозив на виталне саобраћајне објекте у Царевоселском срезу и да уз помоћ сарадника изврше диверзију у Кочанима или Јужној Винеци. На тај начин би изазвали панику међу локалним становништвом и неповерење у државне органе. Сходно томе, комите су са собом, осим пушки и пиштоља носили и разорне експлозивне направе (тзв. паклене машине) са сатним

³ Bogetić; Kovačević, *Hronologija*, 31.

⁴ Исто.

⁵ Avramović, Živko, *Britanci o Kraljevini Jugoslaviji II*, Globus, Zagreb 1986, 155.

⁶ Данашњи Благоевград.

⁷ Данашња Винеца.

механизмом за активирање. Тако опремљени стигли су до пограничне бугарске карауле.

Упад комитске групе на територију Краљевине Југославије

У ноћи између 17. и 18. априла 1933. године комите су први део задатка успешно обавили. Непримићени су прешли границу користећи чињеницу да је део југословенских граничара био одсутан због Васкршњих празника. Као добри познаваоци терена лако су се оријентисали и кретали ноћу. Пред зору су стигли у близину села Грљана. Ту су истог дана, 18. априла, према новинским чланцима из „Политике“⁸, „Вардара“⁹ и „Времена“¹⁰ зауставили једног чобанина, дали му експлозивну нараву и наредили да је постави у Кочанима или Јужној Виници уз награду од 700 динара. Међутим, Ново Радуловић, бивши општински деловођа у селу Работовишту, јужно од Царевог Села у својој песми каже другачије:

„...Они траже некаквог другара
Што је био комит код Бугара
Они њега сви добро познају
Па наредбу овакву му дају...“¹¹

Оба извора се слажу да се саучесник и поред обећане примамљиве награде и примљеног позамашног аванса од 700 динара поколебао и предомислио:

„...Па сам себи говорит почео
Држава је преча од свег света
Шта ће мени Бугарија клета...“

Чобанин је у преподневним сатима дошао у жандармску станицу код села Грљана, где је жандармима предао новац и експлозивну нараву, притом откривши намере и број терориста.

Организација и почетак потере

Капетан Дробац, командир жандармске станице у Грљанима, брзо је реаговао; одмах је телефоном обавестио капетана Лекића, под чијом су командом биле све жандармске станице у Царевоселском срезу, да су комити упали на територију среза. Истовремено је формирао патролу од неколико жандарма, наредивши им да одмах крену у извиђање, а потом се и сам укључио у потеру за комитском групом. Жандармерији је у трагању помагала и народна милиција као и

⁸ Архив Југославије, фонд централног пресбириа (38-II), фасцикла 381, јединица описа 531 „Погибија петорице бугарских бандита“, *Политика*, 21. април 1933, 8. (У даљем тексту: АЈ, 38-381-531)

⁹ АЈ, 38-381-531, „Не да народ!...“, *Вардар*, 23. април 1933, 3.

¹⁰ АЈ, 38-381-531, Ђорђевић, Витомир, „Вођу бандитске петорке разоружала су два голорука сељака“, *Време*, 28. април 1933. (У даљем тексту: АЈ, 38-381-531, Ђорђевић, *Време*, 28. април 1933.)

¹¹ Радуловић, Ново, *Песма о прелазу бугарских комита у срезу Царевоселском 1933. године и њиховој погибији на дан 20. априла, 1933*, породична архива аутора семинарског рада. (У даљем тексту: Радуловић, *Песма о прелазу...*)

локално становништво. Оружје су добровољно прихватили сељаци и чиновници, па чак и један свештеник.¹²

Кратка биографија Јована Бјелобабе

Јован Бјелобаба рођен је 14. септембра 1902. године, у личком селу Радуч. Ту је завршио четири разреда основне школе, а затим је као дечак и младић служио као најамник код једног крчмара.

Од 1922. до 1924. године служио је војни рок у Призрену. Одмах после демобилизације ступио је у жандармерију. Службовао је на македонско-бугарској граници у Царевом Селу,¹³ Црнику, Грљанима и другим местима. У међувремену је похађао и 1929. године завршио подофицерску жандармеријску школу у Сремској Каменици и добио чин поднаредника. Унапређен је 1933. године у чин наредника. Исте године преузима дужност командира жандармеријске станице у Огулину. По потреби службе након три године прелази у Делнице на исту дужност и ту остаје до 1939. године, када је прекомандован у село Даросава код Аранђеловца.

Када су партизани у јесен 1941. године разоружали ову станицу, службу је наставио у Недићевој жандармерији као командир станице у подавалским селима Бели Поток и Рипањ, одакле је 14. октобра 1944. године емигрирао у саставу Авалског корпуса. Након изласка из Југославије боравао је у савезничким логорима у Аустрији, јужној Италији и Немачкој.

Јован Бјелобаба је 1946. године отишао у Шкотску а затим у централну Енглеску где је радио у циглани све до одласка у пензију. Вратио се у Југославију 1969. године, настанио у Врднику на Фрушкој гори и ту живео све до смрти. Умро је 29. марта 1994. године.

Сукоб са комитама и њихова погибија

Два пуна дана одељења потере састављена од жандармерије, народне милиције и локалног становништва безуспешно су трагала за бугарском комитском петорком без икаквих резултата. Тек у четвртак 20. априла пре подне су захваљујући Милану Ђорђевићу, десетогодишњем мештанину села Бигле, који је чувао стоку у близини моста у свом селу, жандарми открили и уклонили две паклене машине које су комити поставили испод тог моста.

Сат времена касније се комитској групи ушло у траг захваљујући једном сељаку који је бугарске диверзанте приметио док је обрађивао своју башту у атару села Драмче. Овај сељак је своје опажање убрзо јавио одељењима потере која су била у близини.

Жандармски одред под командом поднаредника Јована Бјелобабе кренуо је у правцу места на коме је сељак приметио бугарске комите. Излазећи на зараван једне узбрдице, Јован Бјелобаба се сусрео са једним од комита. Испоставиће се да

¹² Исто.

¹³ Данашње Делчево

је то био војвода Митко Паликрушев, коме оружје није било у приправности. Јован је то искористио и подвикнуо му да баци оружје и да се преда. Новини стихови прате даљи ток збивања:

„...Комитскога ухвати војводу
Паликрушку њихову слободу
Таман да га за друштво запита
Запуцаше пушке од комита...”

Значи да се и остали део комитске групе налазио у близини и...

“Од пуцњаве стаде силна рика
Док ранише Јова наредника...”¹⁴

Иако рањен у десну ногу, Јован се дочепео заклона иза оближњег усамљеног храста и узвратио палџом. И патрола је припуцала. У кратком, али жестоком окршају, Митко Паликрушев је погинуо. Јована је у заклону погодио још један комитски метак и нанео му прострелне ране кроз вилицу, подбрадак и десни пазух.¹⁵ Преживели комити су се разбежали, јер им се приближавала већа група гонилаца. Рачунали су да ће се лакше спасити ако се раздвоје, па су кренули у разним правцима.

Рањеном Јовану прву помоћ је пружио лекар Ћалић, превео га и уз пратњу болничара отпремио у најближу болницу. Након тога се лекар прикључио потери.

Убрзо су у борби пала још двојица чланова комитске петорке, а преостала двојица су заклон потражила у стеновитој ували у атару села Драмче. Развила се дуготрајна и тешка борба, јер је било јако тешко прићи добро заклоњеним комитама. Борба је окончана у корист гонилаца захваљујући храбрости младог сељанина који се приближио ували у којој су се комите скривали и убацио бомбу унутра побивши их.¹⁶

У завршној фази акције извршен је службени увиђај и у склопу истражних радњи сакупљен је и снимљен сав материјал нађен код комита, или одбачен на терену док су бежали. Увиђајем је утврђено да су они при себи имали бугарско оружје (пушке бугарског система) и око 30 бугарских бомби типа „Одрин“, а били су наоружани и ножевима. Рубље и одела нађена код убијених комита су носила марке разних софијских фирми. У њиховим оделима је такође пронађено и неколико аутобуских карата са линије Софија-Џумаја.¹⁷ Овим материјалом су потврђени циљеви и намере њиховог диверзантског плана.¹⁸

Увиђајем је утврђен и идентитет страдалих комита. То су: Димитриј-Митко Паликрушев, Дончо Христов Драгобрачки, Стојан Давитков, Анђел Симеонов и Васил Дејчинов.¹⁹ После завршене борбе народна милиција са осталим потерним одељењима се вратила у Царево Село, где их је народ радосно дочекао.

¹⁴ Радуловић, *Песма о прелазу...*

¹⁵ Види прилог 13: Жандармска легитимација, „Особени знаци“.

¹⁶ АЈ, 38-381-531, Ђорђевић, *Време*, 28. април 1933.

¹⁷ Исто.

¹⁸ Види прилоге 9 и 10.

¹⁹ „Вођу бандитске петорке разоружала су два голорука сељака“, *Време*, 28. април 1933, АЈ, 38-II, ф-381, 531.

Додела награда и одликовања заслужнима за уништење комитске групе Митка Паликрушева

У Кочанима је 11. јуна 1933. године одржана велика свечаност поводом доделе награда и одликовања народу, жандармима и припадницима народне милиције који су помогли да се пронађе и уништи комитска група Митка Паликрушева. Шездесет учесника у потери одликовано је орденом Југословенске круне и златном и сребрном медаљом за грађанске заслуге. Том приликом Јован Бјелобаба је такође био одликован, новчано награђен у износу од 5000 динара и унапређен у чин наредника са привилегијом да одабере жандармску станицу у којој ће службовати.²⁰ Одабрао је Огулин.²¹

У другој половини 1933. и почетком 1934. године, након десет година конфротације Југославије и Бугарске, долази до њиховог поновног зближавања и преговора о сарадњи. „Таквом тренду је погодовао нов војни преврат у Бугарској 1934. и формирање ванстраначке владе Кимона Геогијева, који распушта све партије и забрањује делатност ВМРО-а“.²² Иако у нешто бољим односима, због ревизионистичког става Бугарске, неповерење између две државе до избијања Другог светског рата није нестало.

²⁰ „Предаја одликовања заслужним грађанима среза царевоселског и кочанског“, *Политика*, 12. јун 1933, 8

²¹ Види прилог 13.

²² Воgetić; Kovačević, *Hronologija*, 33.

Извори

1. Архивска грађа:

Архив Југославије, Фонд централног пресбиороа (38-II), фасцикла 381, јединица описа 531

2. Новински чланци:

1. „Погибија петорице бугарских бандита“, *Политика*, 21. април 1933, 8.
2. „Не да народ!...“, *Вардар*, 23. април 1933, 3.
3. „Народ Царевоселског среза слави уништење петорке бугарских бандита“, *Време*, 25. април 1933
4. „После погибије бугарских бандита у селу Драмче“, *Вардар*, 27. април 1933.
5. Ђорђевић, Витомир, „Вођу бандитске петорке разоружала су два голорука сељака“, *Време*, 28. април 1933.
6. „Погибија петорке Митка Паликрушева“, *Време*, 13. мај 1933.
7. „Pogibija bugarskih bandita“, *Novosti*, 13. мај 1933.
8. „Нови македонски герои“, *Македонија*, 27. мај 1933.
9. „Нови македонски герои“, *Македонија*, 29. мај 1933.
10. „Предаја одликовања заслужним грађанима среза царевоселског и кочанског“, *Политика*, 12. јун 1933, 8.
11. Брашић, М, „Предаја одликовања народној милицији која је открила и уништила бандитску петорку Пликрушева“, *Време*, 12. јун 1933.

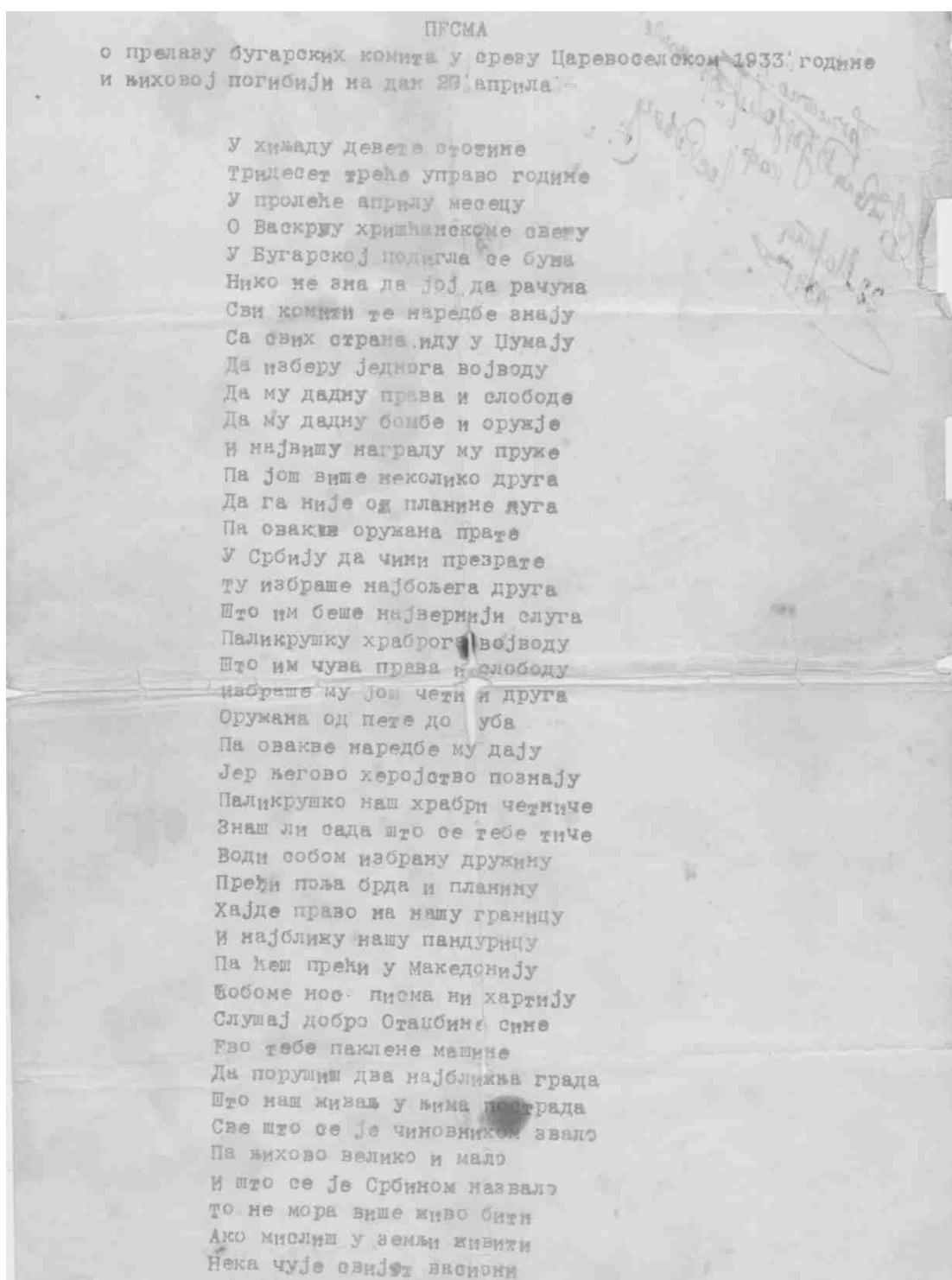
3. Породична заоставштина:

1. Радуловић, Ново, *Песма о прелазу бугарских комита у срезу Царевоселском 1933. године и њиховој погибији на дан 20. априла 1933*
2. Фотографије из породичног албума, забележене за време и непосредно након описаних догађаја.
3. Жандармска легитимација Јована Бјелобабе издата 22. новембра 1934. године у Огулину.

Литература

1. Avramović, Živko, *Britanci o Kraljevini Jugoslaviji II*, Globus, Zagreb 1986.
2. Bogetić, Dragan; Kovačević, Slobodanka, *Hronologija jugoslovensko bugarskih odnosa (1878-2003)*, Jugoistok XXI, Beograd 2003.
3. *Жандармски календар за 1936. годину*, Жандармска подофицирска школа Сремска Каменица, Сремска Каменица 1936.

Прилози

Прилог бр. 1: Прва страна „Песме о прелазу бугарских комита у срезу Царевоселском 1933. године и њиховој погибији на дан 20. априла“, Радуловић, Ново Б, 1933. године

Прилог бр. 2: Песма у десетерцу под називом “ Песма о прелазу бугарских комита у срезу Царевоселском 1933. године и њиховој погибији на дан 20. априла”. Аутор се представио као Ново Радуловић, бивши општински деловођа родом из Црне Горе, насељеник у селу Тработовишту.

“У хиљаду девете стотине
Тридесет треће управо године
У пролеће априлу месецу
О Васкрсу хришћанскоме свецу
У Бугарској подигла се буна
Нико не зна да јој да рачуна
Сви комити те наредбе знају
Са свих страна иду у Цумају
Да изберу једнога војводу
Да му дадну права и слободе
Да му дадну бомбе и оружје
И највишу награду му пруже
Па још више неколико друга
Да га није од планине туга
Па овакви оружана прате
У Србију да чини преврате
Ту избраше најбољега друга
Што им беше највернији слуга
Паликрушку храброга војводу
Што им чува права и слободу
Избраше му још четири друга
Оружана од пете до зуба
Па овакве наредбе му дају
Јер његово херојство познају
Паликрушко наш храбри четнике
Знаш ли сада што се тебе тиче
Води собом избрану дружину
Пређи поља брда и планину
Хајде право на нашу границу
И најближу нашу пандурицу²³
Па ћеш прећи у Македонију
Собоме нос' писма ни хартију
Слушај добро отаџбине сине
Ево тебе паклене машине
Да порушиш два најближња града
Што наш живаљ у њима пострада
Све што се је чиновником звало
Па њихово велико и мало
И што се је Србином назвало
То не мора више живо бити

Ако мислиш у земљи живити
Нека чује свијет васиони
Кад се вратиш ту су милиони
Паликрушка кад саслуша речи
Од весеља сва планина јечи
Па он узе избрану дружину
С' сњима оде право уз планину
Докле дошли на њину границу
И Бугарску стару пандурицу
Баш на свето Васкрсење славно
Кад празнује племе православно
Кад се свете литургије служе
Кад не треба носити оружје
Оставише њину пандурицу
Време нашли-пређоше границу
Хватише се Драмачке планине
Па прелазе брда и долине
Докле дошли близу до Грљана
Дотле им се не указа мана
Јер се крију и путују ноћи
А по дану стопе несме проћи
Они траже некаквог другара
Што је био комит код бугара
Они њега сви добро познају
Па наредбу овакву му дају
О наш друже с' Драгображда мала
Теби слави сва Бугарска права
Ево тебе паклене машине
Немој брате ни часа да мине
Већ да срушиш два гранична града
Баш Винуцу и Царево Село
И све што је у њима засело
Па ти онда у Бугарско бежи
Биће новца више но си тежи
Ево и још седамсто динара
Само сврши што пре с' та два града
Момче прими машине и паре
Те Бугарске немилосне даре
Па он седе при једној кладини
Паликрушка с, друштвом уз планини
Момче мисли шта ће сад да ради

²³ Караула

Све мислио на једно смислио
Па сам себи говорит почео
Држава је прећа од свег света
Шта ће мени Бугарија клета
То су људи праве варалице
А комити старе изјелице
У Грљане момче сад полази
Ал се уз пут од свакога пази
Ни минута од сахат не прође
Ето момче на станицу дође
Командиру од станице јавља
Бомбе и све до знања му ставља
Кад командир ту прилику виђе
Ето брже телефону приђе
Начелнику и воднику јавља
И сво чудо до знања им ставља
Кад то чуо Лекић капетане
Хитром жицом телефона јавља
Све станице у срезу поздравља
Сви жандарми на ноге устајте
Милицију са села скупљајте
Оружани хајте у планини
У Драмачкој крвавој крајини
Јер се у њој налазе комити
Ни један се од њих неће скрити
А да видиш Дробца капетана
Командира овдашњих жандарма
Он наредбу даје на водника
Копривицу храброг осветника
Да он први с, жандармима пође
И комите у планини нађе
Па се и сам у планину нађе
Дужност му је оставити неће
Сад да видиш Лекић капетана
Он позивља свог писара Влада
У ког му је понајбоља нада
Па писара млада Вељковића
Од Крајине храброг соколића
Под оружјем грађане скупљајте
Па Драмачкој планини хитајте
А да видиш шта се сада ради
Трчи жандарм с њима цивил млади
Бугаријо сад им пали свеће
Твоја бити Брегалница неће
Види ову погибију клету
Па не шаљи више такву чету

Сва господа планини се дала
У помоћи код храбрих жандарма
Опколише високе планине
Ниска места брда и долине
Више Драмча која се протеже
А да комит који не побеже
Бјелобабић Јова појурио и
И војничко оружје спремијо
Комитскога ухвати војводу
Паликрушку бугарску слободу
Таман да га за друштво запита
Запуцаше пушке од комита
Од пуцњаве стаде силна рика
Док ранише Јова наредника
Доктор Талић са пушком у руци
Први Јову притече на муци
Те му тешке ране превијаше
У болници рањена праћаше
Па се доктор у друштво поврати
Да са друштвом комитски пут скрати
А да видиш свештеника млада
Поп Радула осветника храбра
И он жедан од душманске крви
На комите појури најпрви
Поред њега видиш соколића
Младо момче Блажа Раковића
Ближе попа са пушком стајаше
На комите смело стријељаше
Мили Боже што планина јечи
Од пуцњаве свако брдо звечи
Што бијаше храброг службеника
И нашије дичних чиновника
С милицијом опколе планину
Ту Драмачку крваву крајину
Ал комити с оружјем се бране
Док добише сви пет смртне ране
Мртви пали у зеленој трави
Ко победи то је јунак прави
Што се тиче храброг службеника
Милиције и свих чиновника
Нико није задобијо ране
Јер су знали како да се брани

Шпијунаже твоје се откани
Јужно Србин зна како се брани. “

„Спевао и написао Ново Б. Радуловић, бив.(ши) општ.(ински) деловођа родом из Црне Горе, а насељеник у селу Трабовишту. “

Препис „Песме о прелазу бугарских комита у срезу Царевоселском 1933. године и њиховој погибији на дан 20. априла“, Радуловић, Ново, 1933, породична архива аутора семинарског рада.

Прилог бр. 3: Жандармска станица у селу Грљане, април 1933.

Прилог бр. 4: Поглед на удолину у околини села Драмче, где је вођена борба са бугарским комитама, 20. април 1933. године

Прилог бр. 5: Храст који је послужио као заклон Јовану Бјелобаби, 20. април 1933. године

Прилог бр. 6: Убијени вођа комитске групе, Митко Паликрушев, 20. април 1933.године

Прилог бр. 7: Бугарски комита убијен у удолини код села Драмче, 20. април 1933.године

Прилог бр. 8: Убијени комите, Васил Дејчинов (лево) и Дончо Христов Драгобрачки (десно), 20. април 1933. године

Прилог бр. 9: Убијена комитска петорка: Стојан Давитков (први с лева), Васил Дејчинов (други с лева), Митко Паликрушев (у средини), Дончо Христов Драгобрачки (други с десна), Анђел Симеонов (први с десна), 20. април 1933. године

Прилог бр. 10: Војна опрема убијених бугарских комита, 20. април 1933. године

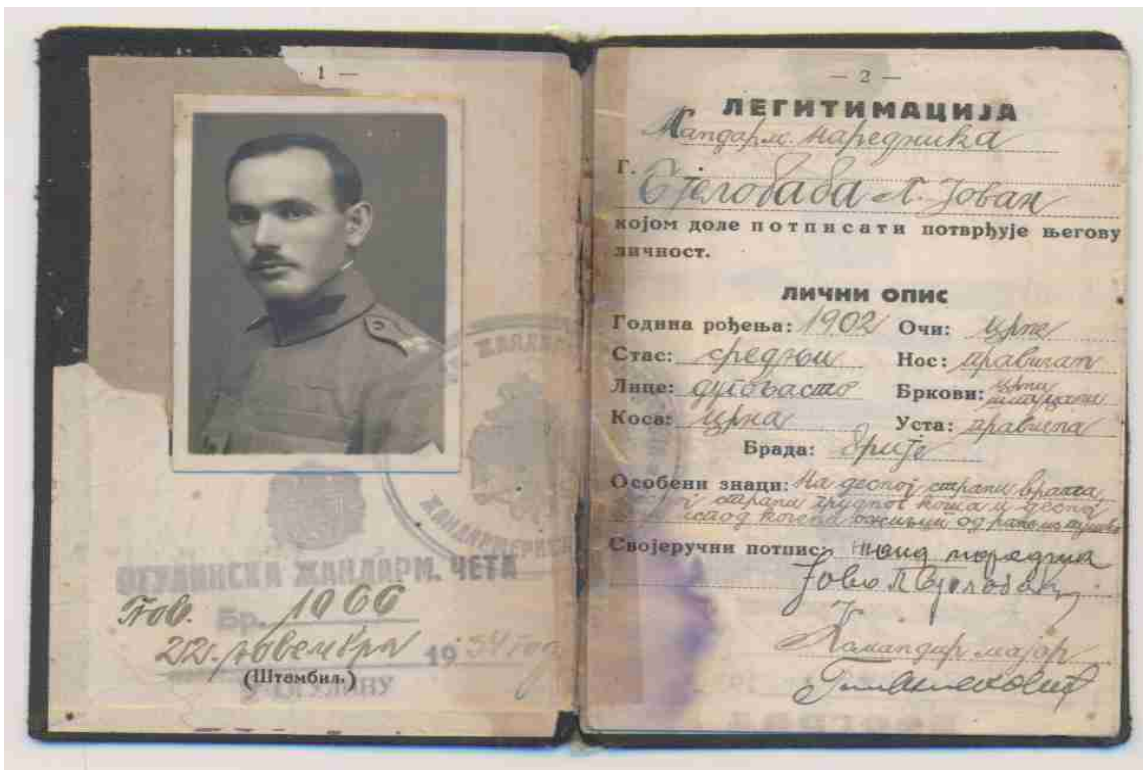
Прилог бр. 11: Предмети нађени код убијених бугарских комита, 20. април 1933. године

Прилог бр. 12: Јован Бјелобаба у војној болници, април 1933. године

Прилог бр. 13: Јован Бјелобаба у Морстон-Бедсу, Велика Британија, 1964. године

Прилог бр. 14: Жандармска легитимација Јована Бјелобабе, издата у Огулину 1934. године

21 април

Погибија петорице бугарских бандита

Код села Драмче у срезу царевоселском, недалеко од бугарске границе, пет наоружаних лица у оделу познате македонске бандитске организације ВМРО наишли су 18 овог месеца на једног чобанина, задржали га и распитивали га о жандармерији и милицији. Потом су га пустили, пошто су му дали паклену машину са задатком да је постави у Мочанима, давши му и награду од 700 динара. Након тога су се изгубили на шумовитом терену.

Сељак је из тих стопа отишао и о свему известио најближу жандармериску станицу која је обавестила надлежне власти, те је у читасом овом крају дигнута потера од жандармерије и наоружаног ме оног становништва.

Потера је јуче у подне наишла на ову бандитску групу у атару села Драмче и у борби побијено је свих пет бандита. Од стране потере рањен је жандармериски поднаредник Малобабик.

Бандити су били наоружани кратким карабинима, револверима, а носили су и паклене машине. Банду је водио Митко Паликрушев истакнути дејац бандитске организације у Бугарској, а сем њега међу убијеним су упознати Стојан Деличков и Донче Драгобрачки.

у
Рузв
возв
ричк
ри
као
нист
Ка
раш
ци,
врем
чин
улог
банк
гајна
изно
Да

Прилог бр. 15: Вест о упаду бугарских комита, Политика, 21. април 1933. године

ВП III

СЕЉАЦИ ИЗ ЦАРЕВОСЕЛСКОГ КРАЈА ОТКРИВАЈУ И УНИШТАВАЈУ ЈЕДНУ КОМИТСКУ ПЕТОРКУ

Вођу бандитске петорке разоружала су два голорука сељака

Необично појртвовање једног младика који се тек био вратио из војске

Штип, 27 априла. — О последњем упаду бугарских бандита на нашу територију, у Царевоселском срезу, сазнају се следеће појединости.

На нашу територију 18 о. м. прешао је пет бугарских бандита, потпуно наоружаних. Одмах по доласку бандити су наишли на једног чобанина и дали му 700 динара и једну паклену машину да је постави на железничку пругу Штип—Кочане. Чобанин је и новац и паклену машину примио. Међутим, чим се растао од бандита, пријавио је чјатаву ствар нашим властима. У свима правцима организоване су одмах потере, састављене од жандармерије, која се одмах и спонтано придружила становништву.

Два пуна дана потере су трагале за бандитима, али без резултата. Тек у четвртак, 20 о. м. пре подне, бандитима се ушло у траг, и то опет благодарем једном сељаку. Овај човек налазио се у том моменту са својим сином у башти, изван села Драгче, коју је обрађивао. Његов син је у једном тренутку приметно с друге стране ограде некаквог наоружаног човека. Своје онакве саопштио је одмах оцу. Сељак је, после овакве сумњиве синовљеве доставе, позвао сеоског чуvara поља, који је тога тренутка пролазио крај њихове баште, и поверио му ствар. Чувар поља и сељак брао су се споразумели, шта треба да раде. Ишчупали су из ограде по један колац, па су се затим упутили директно наоружаном човеку, који им је био окренут леђима. Тек кад су му са сасвим приближили, констатовали су да је он бугарски комита. Тада су двојица опрезних људи учинили један ванредно вешт потез. Скочили су на до зуба наоружаног бандита и успели да га разоружају. Сада су они били у знатно повољнијој ситуацији.

Чувар поља дограбио је пушку, коју је час раније имао бугарски комита у својим рукама и опално четири метка у вис. То је био знав довољан за потерна одељења, која су се налазила случајно у бли-

зузалудна, један млади сељак, који се недавно вратио из војске, по цену сопственог живота, по други пут се привукао заклопу и убацио бомбу, која је, уз страшну експлозију, разнела савршене бандите.

После завршене борбе народна милиција са осталим потерним одељењима, вратила се у Царево Село. Сви људи били су окићени шафем. Певали су као да су се враћали из најобичнијег лова.

У Царевом Селу народ их је дочекао на врло свечан начин. У име грађанства победнике је поздравио кмет г. Риста Васиљевић у име Општине и г. Риста Кисељковић у име Удружења за акцију против бугарских бандита, затим у име народа Среза штипског народни посланик г. Михајло Кадаматијевић и у име грађанства Јужне Вивиде г. Милан Амповић претседник Општине.

Увиђајем на месту погибије утврђен је идентитет ових разбојника. То су: Митко Паликрушев, Стојан Давитков, Дончо Ристов, Анђел Симеонов и Васил Дејчинов. Исто тако, утврђено је да су они при себи имали пушке бугарског система и наоружања и бомбе са иницијалима ВМРО „Одрин“. У свему нађено је око 30 бомби. Нађено одело и рубље ових бедних плаћеника носило је марке разних софијских фирми. На крају, у њиховом оделу пронађено је, што је врло карактеристично, и неколико комада аутобуских карата са линије Софија—Думаја.

Народ овога краја, одувек родољубив и спреман да даде све жртве кад је у питању одбрана од бандита, учествовао је у овој потери са одушевљењем, спонтано, свестан да ће његова одлучност спречити сваки даљи покушај злочинства од стране бандита. Он је и овога пута доказао како уме да одбије сваки злочиначки атак, и како је огорчен на акцију тих својих непријатеља, према којима неће имати милости ни унапред, као ни до сада што је није имао.

ВИТОМИР БОРБЕВИЋ

Specij
теор. 28-4-33

ВП II 22

Specim
теор. 28-4-33

коју је час раније имао бугарски комита у својим рукама и опално четри метка у вис. То је био знао довољан за потерна одељења, која су се налазила случајно у близини. Наше потере за час су стигле на место овог необичног догађаја. За њима стигао је ускоро и жандармеријски поднаредник Бјело Баба. Пред поднаредником разоружани бандит изјавио је да се зове Митко Паликрушев, да живи у Софији и да тамо има жену и троје деце. Сем тога изјавио је да је на нашу територију дошао по наредби ВМРО са још четворицом другова. На питање где се налазе они његови другови, комита је изјавио да су се сви они разишли по шуми, чим су сазнали да их потере гоне. Између многих драгоцених података, које је на саслушању дао, Паликрушев је признао да је са својим друговима поставио две паклене машине на мосту између Багле и Грљана. Ове паклене машине су власти занста један сат раније пронашле на доставу извесног чобанина, који је видео када су их бандити били поставили.

Док је Паликрушев одговарао на питање Бјело Бабе, пољак који га је разоружао приметно је у једном лиснику некакво одело, које је висило о грање.

— А ово одело?

— Наше је, одговорно је разоружани бандит.

После овако јасног признања, поднаредник Баба везао је Паликрушева, па га упутио у правцу где се налазило одело, у пратњи неколицине људи из младице, Међутим, кад је Бјело Баба стигао са осталима до овог места, на њега је на једног шиправаца испалио плотун. За савесног поднаредника и доброг жандарма то је био довољан знак да је напшао на заседу. А из заседе чуо се плотун на поднаредника. Паликрушев се користио овим и успео је да добежи, али је касније са осталим бандитима убијен. Рањени поднаредник убрзо се снашао и наредио да се одговори ватром у правцу одакле је дошао плотун.

Борба је била врло тешка. Пошто су бандити увидели да ће сви изгинути, ако настаје борбу, дали су се у бекство. Настала је права трка. Многи сељаци, чак и они који нису имали у својим рукама никаквог оружја, јурани су по шуми бандите. Многи су имали од оружја за борбу само мотке и виле.

Бандит Паликрушев који је био први ухваћен, изјавио је да је припадао једној петорки бандита. У борби, међутим, пала су свога тројица. Због тога, потере су наставиле да трагају за осталом двојцом, који су ускоро и сами били провађени.

Између заосталих бандита и потерних одељења развила се нова борба. Бандити су били склоњени у једној руци, те им се није могло ништа. Кад је вођ борба изгледала

Прилог бр. 16: други део чланка о хватању бугарских комита, Време, 28. април 1933. године

Незвани ускршњи гости...

Не да народ!...

— Сељаци и неколико жандарма убили су у четвртак, 20. о. м., Миту Паликрушева и његових четири друга, који су пошли са пакленим машинама из Бугарске. — Обрачун између сељака и бандита одиграо се у селу Драмче, 9 км. од Ц. Села.

Око Ускрса, искористишући ускршњи мир и свечано ускршње расположење из Бугарске су прешли на нашу територију Мита Паликрушев, бандитски војвода са четири своја друга. Та „леторка“ је крстарила и пуљала по шумаршима и пољима, у жељи да врши атентате на саобраћајне и друге државне, општинске и приватне објекте у нашој бановини. Природна је ствар, да такви људи, ради извршења својих главних циљева, не презају ни од узречних убистава и других злочина, те су им и они били вероватно у програму.

У уторак, 18. о. м., на трећи дан Ускрса у вече, бандити су наишли на једног сељака, наредили му да стане, ухватили га и дали му једну паклену машину са наређењем да је понесе и постави у Кочану или у Јужној Виници. Као награду за тај „посао“, они су му дали седам наше стотинарке, па су му онда понудили још једну машину. Сељак је рекао да му је доста та једна машина, па их је оставио и одмах дошао у најближу жандармеријску станицу, где је предао машину позвавши власти у помоћ...

Пошто се радило о једној општој опасности и о једном општем поремећају јавног реда и поретка, о догађају је одмах обавештена и Банска Управа. Од тога момента предузете су најенергичније мере да се упадаци ухвате и разоружају. Оно што се међутим мора истаћи, то је чињеница да се сам народ из околних срезова дигао као један човек без ичијег позива, по својој иницијативи, тражећи од власти једино упутства како да се бори. На тај начин повре се биле организоване на највећу брзину и жандармерија је у најбољој сарадњи, са мештанима пошла у трагање.

Среда, 19 априла, је прошла у трагању и у потерама а 20 априла су упадаци били откривени и опкољени. Један сељак који се нарочито истакао у трагању, захваљујући само пожатвованости тога сељака, који је одмах одјурио да доведе најближа потерна одељења на лице места, зликовци су били издвојени у једну удољницу, где су неколико часова касније, од мештана, а уз припомоћ жандармерије, били сви потучени.

Увиђајем учињеним на самоме месту погибје ових неурачунавних људи, утврђена је идентичност погинулих. Утврђено је исто тако да су они при себи имали бугарско оружје (пушке бугарског система) и бугарске бомбе типа „Одрин“, што је несумњиво показивало да нам ишце дошли у пријатељску ускршњу посету, него да су имали само злочиничке циљеве. Ти бедни плаћеници имали су при себи и бугарске жижице, као што су и марке на њиховом оделу и рубљу показивале да су „шпиодевини“ у Софији.

Све је то регистровано и фотографисано.

Срећом, од сељака нико није рањен, али је рањен један жандарм, поднаредник Белобабин.

Према телефонским вестима из Кочана и Царевог Села, народ је у ову потеру ишао као у неки лов; сељаци су ишли у погон за бандитима у врло веселом расположењу, такмичећи се у храбрости и у одушевљењу; они су се показали као најогорченији непријатељи упадача и разишли су се, пошто су свршили један народни посао, у шали и у веселом приповедању о овој љутој авантури својих незваних гостију...

Забавља Ј. О. В. Б. у Битољу

Месни одбор Јут. Омл. Вардарске Бановине у Битољу приредно је на други дан Ускрса у сали новог официрског дома своју прву забаву. Претседник Г. Филип Николов, адвокат, изнео је у једном концизином говору значај оснивања овога удружења и захвалио се присутнима на одливу, а затим је изнео кратак али врло успешан програм. Мушка нараштајског друштва изнео је прости веселбе, а чланови су уз песму „Врбине над морем“ изводили своје. Терцет њих. друштва „Кожмак-чалан“ (Г. Дим. Димитријевић, судија, и Г. Јулије Славка Савловић и Марика Најдович) отпевао је „Чекане“ од М. Павловића. После тога се развила играња, која је у најбољем расположењу трајала до ду-

боко у ноћ. Чланови месног одбора успели су својом агитацијом да направе благовремене све припреме, те је ова забава у сваким погледима веома успешно. Посета је била јако обилна, запажен је и велики број народних костима, (побило их је бити и у већем броју). Били су присутни командант дивизије генерал Г. С. Милошевић, бригадни генерал Г. Г. Димитријевић и Јанковић, претседник Г. Пупковић, начелник среза михољског Г. Васиљевић, професор Г. Г. Милошевић и Јанковић, као и представници средњашњег одбора из Скопја, претседник њих, Г. Ђуџи, Милошевић и члан управе Г. Димитријевић. Они су били у врло лепим народним одељима.

Испраћај Г. Драгољуба Ј. Милошевића, претседника кичевског Првостепеног Суда

Учествовао је на претседничком одласку у Ваљево Г. Драгољуб Ј. Милошевић, претседник кичевског Првостепеног суда, који је у Кичеву провео као претседник Суда близу три године и за то време стекао велике заслуге и издвојене споменике како у Кичеву, тако и у околини, јер је Г. Милошевић био један од ретко свесних службеника, одличан старшина и национални радник. Г. Милошевић је био у свима културно-патриотским организацијама био на челу њих, било као члан управе. Неговањем наредом у Кичеву је основано и финансирано Удружење резервних официра, ратника и националних радника и захваљујући његовом неутомном раду скоро путне три године организација је, из осећаја Г. Милошевића постигла значајне резултате. За овакав рад Г. Милошевић је одликован орденом Белог Ораола. Сава Управа подолбра изабрала га је за доживотног почасног претседника, одајући му на тај начин признање и захвалност. Пред одлазак Г. Милошевић је био и на челу Кичевског Сокола путне две године и његов припад велика заслуга за изградњу и подизање школског дома у Кичеву.

Као претседник Суда, Г. Милошевић је био један од ретких и способних судија, о чему сведочи чињеница да је постављен за претседника једног од највећих средова у држави. Уместо његовог одласка предиктно особље кичевског Првостепеног Суда, заједно са адвокатима из Кичева, приредило му је трајално вече у хотелу „Турнеи“, где су пријатним разговором и асаку, седели до зоре. На овом вечери и жали су државне судија Г. Рајковић, адвокат Г. Животић, секретар Суда Г. Мишић и званичници Г. С. Филиповић. Суздрдан Г. Милошевић је приредио банкет од стране друштвених резервних официра, а њих, националних радника и ратника у Кичеву. Уместо Удружења Г. Милошевића се одржало Ратничко, секретар Г. Ристић, а велики број кичевског као почетак својих удружења. Сви су отишли рад и заслуге Г. Милошевића.

Испраћају је присуствовао одлазак кичевског Првостепеног Суда, који је Г. Милошевић претседник одлазио са Г. Милошевићем, прота Г. Милошевић и многи званични грађани Кичева. Г. Милошевић је оставио у Битољу многобројне пријатеље и познанике, код којих ће остаци у трајно ушарени.

Један прилог Г. Пантима

Г. Др. Леополд Пантима, југословенски посланик у Вашингтону, а био је месном одбору „Државне Стране“ у Битољу двадесет долара. Оно је до сада највећи прилог који је добијен од неких странца за стазу удружења.

Кретање заразних болести

На територији Вардарске Бановине за време од 1 до 31 марта 1933 год.

Болест	Обољени				Укупно
	Месна Општина	Одлазак	Умрли	Укупно	
1) Febris typhoidea	31	38	69	67	205
2) Variola vera	37	19	76	53	18
3) Typhus abdominalis	3	5	8	6	2
4) Typhus recurrens	45	29	74	57	18
5) Dysentheria	55	61	116	57	118
6) Scariotilus	1	1	1	1	1
7) Enterophthia lethargica	10	14	24	17	1
8) Mening. cerebrospinalis epidemica	7	4	11	6	3
9) Pertussis	10	14	24	17	1
10) Erysipelas	7	4	11	6	3
11) Malleus	1	1	1	1	1
12) Tetanus	1	1	1	1	1
13) Anthrax	1	1	1	1	1
14) Trachoma	1	1	1	1	1
15) Leish. (calicis)	1	1	1	1	1
16) Poliomylitis ac.	1	1	1	1	1
17) Orphee	120	120	120	120	120
18) Scabies purpurat.	2	2	2	2	2

Из: Службена за Сопцијалу Политику и народно Здравље у Скопљу VI М 8896/33. г.

В II | II 22

Вардар
Скенира 27-4-33

После погибније бугарских бандита у селу Драмче

Народ среза царевоселског, поводом погибније пет бугарских комитета, одржао је велики збор у Царевом Селу, на коме је манифестована радост што је бугарска разбојничка банда уништена на територији њиховог среза. Са овога збора послат је Заменику Бана, Г. Јанићију Краснојевићу, телеграм следеће садржине:

„Грађани среза царевоселског, са величанственог збора, сазваног у знак радости што су уништени пет бандита, поздрављају Вас и кличу Вам: Живели! Претседник збора Риста Васиљевић.”

На овај поздравни телеграм Заменик Бана Г. Краснојевић послао је Ристи Васиљевићу, претседнику збора, ово писмо:

„Господине,
„Вама и свима учесницима збора најлепше захваљујем на упућеном ми телеграфском поздраву.

„У исто време молим и Вас и све учеснике збора да при-

мите моју срдачну захвалност за патриотске и родољубиве изјаве, које сте учинили на великом збору у Царевом Селу, поводом уништења бандита, који су дошли да наруше ваш мир и вашу безбедност.

„Не могу да пропустим а да и на овоме месту не нагласим да за уништење ове разбојничке банде највећа, можда и једина заслуга припада народу тога краја, који је не само открио разбојничку банду него је, уз припомоћ власти и уништио.

„Пожртвовање и одушевљење са којима су грађани — селљаци учествовали у уништавању бандита достојни су свакога дивљења, па Вас молим да и свима њима изјавите моју највећу захвалност и испоручите мој поздрав.

Заменик Бана,
Помоћник,
Ј. КРАСОЈЕВИЋ.

Нови македонски герои

ДОНЧО ХРИСТОВЪ

Роденъ е въ с. Драгобраща — Кочанско, загина 42 годишенъ. Още отъ турско време участвува въ народната борба като легаленъ работникъ. Служилъ е въ българската армия, а следъ катастрофата влиза въ легалнитъ кадри на ВМРО въ родния си край. После бива принуденъ да стане нелегаленъ и презъ 1922 г. постъпва въ четата на Ефремъ Чучковъ.

Дончо Христовъ е участвувалъ при наказването на предателя Мите Суджукаро, което стана на 24 юлий 1924 г. Участвувалъ е, подъ войводството на Ефтимъ Полски, въ сражението при с. Пекленъ — Царевоселско. За показаната храбростъ той стана Царевоселски войвода и като такъвъ участвува въ сражението при с. Бигла презъ 1924 г., което трая цѣль день. Презъ 1927 г. въ бой между четата му и сърбитъ, той бѣ тежко раненъ и се спаси благодарение на своята храбростъ.

Загина на 19 априль т. г. край Бртгалица въ бой съ сръбскитъ пълчища.

Дончо Христовъ оставя вдовица съ 4 невръстни деца.

Нови македонски герои

ДИМИТЪРЪ ПАЛИКРУШЕВЪ

Родомъ отъ славната Виница. Отъ ранна младостъ още той се отдава въ служба на родината. Още като легаленъ гражданинъ бѣ натоваренъ отъ вождя на революционна Македония — Тодоръ Александровъ, съ много деликатни мисли. Ползувайки се съ авторитетъ и довѣрие всрѣдъ поробеното население, надаренъ съ даръ слово, приятна външность и общителность, Паликрушевъ непрекъснато отъ 1920 до 1922 г. броди като апостолъ-революционеръ по села и градове изъ родния край. Заподозрѣнъ отъ сѣрбитѣ, презъ 1922 г. той избѣгва въ четитѣ, дето остава дълго, ведно съ Тодоръ Александровъ. Като четникъ и помощникъ на Кочанския войвода, той участвува въ сражението при с. Танатарци (Щинско) презъ 1923 г. и, сжщо и въ сражението при с. Готенъ — Малешевско. Отначало съ Велешкия войвода Стефанъ Петковъ, а после и самъ като войвода, Димитъръ Паликрушевъ дълго сражава изъ цѣло Велешко. Паликрушевъ загина въ бой съ сѣрбскитѣ пѣдчица на 19 априль т. г. при Брегалница. Той остави вдовница съ двѣ невръстни деца.

ВП/1122

Време
тоестр. 25-4-33

ЗБОР У ЦАРЕВОМ СЕЛУ

Народ Царевоселског среза слави уништење петорке бугарских бандита

Последња опомена бандитима из суседства

Царево Село, 24 априла. — После успелог гоњења и уништења бугарске комитске петорке, која се била пре неколико дана пребацила преко границе, целокупно становништво овога краја, пошто је узело учешћа у том гоњењу, вратило се у своје домове весело и задовољно што је свога непријатеља уништило. Одмах иза тога сви учесници у потери, народна милиција и многобројно грађанство царевоселског среза дошли су у Царево Село и заједно са грађанством вароши одушевљено манифестовало Њ. В. Краљу и Југославији. Варош је била искићена државним заставима, а увече свечано осветљена. У патриотском расположењу, и уз бурне и спонтане овације Њ. В. Краљу, народно весеље трајало је дубоко у ноћ.

Сутрадан пријавило се среском начелнику, у име сеоског и варошког грађанства, неколико виђенијих људи и замолили га да нареду одобри манифестациони збор тога дана. Збор је био одобрен од власти, и у 12 часова, у присуству многобројног света, почео на тргу пред Општином. Први је говорио угледни занатлија Риста Васиљевић, који је подвучао велики значај збора и дана када је народ, свестан своје националне припадности сам уништио разбојнике и онемогућио злочиничке подвиге комитских банди из Бугарске. После г. Васиљевића узео је реч народни посланик из Штипа г. Михајло Каламатијевић, који је такође дошао у Царево Село. Говорили су и г. г. Мина Амповић, економ из Јужне Вјанице, Риста Киселички, трговац из Царевог Села, и још мноштво виђених грађана из вароши и околине.

Народни посланик г. Каламатијевић у свом говору вратио се и на скорашњу прошлост и објаснио народу почетке и ток рада на уништењу комитских банди. Говорник је, уз одушевљено одобравање народа, истакао да рад нашега живља у Јужној Србији има само за циљ добро Краља и Отаџбине, и да је тај народ искрено и непоколебљиво одан Њ. В. Краљу и Југославији. Г. Каламатијевић, заједно са присутни-

ма, и целом Јужном Србијом, нада се да ће се они преко границе најзад уразумити и увидети своје заблуде. Уништење ове комитске банде свакако је последња опомена, онима који су их послали да је крајње време да оставе на миру радни и мирни народ Вардарске бановине.

Г. Риста Киселички упутио је збору неколико топлих патриотских порука да и даље тако ревносно чува своје од разбојника. Грађанство Царевоселског среза последњи пут упозорава суседе, да је овај народ српски, да је то био и да ће до краја остати.

После свршеног збора, који је трајао више од два часа, настало је народно весеље уз песму и игру. Многи трговци и богати људи обилно су честили народну милицију која је учествовала у гоњењу комита.

Са збора упућен је поздравни телеграм Њ. В. Краљу. Такође су поздрављени телеграфски Претседник Владе и Министар унутрашњих послова, као и бан Вардарске бановине. (Време)

Прилог бр. 22 – Народ Царевоселског среза слави уништење петорке бугарских бандита, Време, 25. април 1933.

БП/1122

Новости
29. 13-5-33

ПОГИБИЈА БУГАРСКИХ БАНДИТА СЕЛЈАЦИ НАШИХ ПОГРАНИЧНИХ МЈЕСТА УБИЛИ ПЕТОРИЦУ БУГАРСКИХ БАНДИТА, КОЈИ СУ ПРЕШЛИ ГРАНИЦУ ДА ВРСЕ У НАШОЈ ЗЕМЉИ АТЕНТАТЕ

Београд, 12. маја 1933. — Једна група од 8 бугарских бандита прешла је из Бугарске у нашу земљу, у мјесту званом Кочарева Бања, где су напали на једног њиховог сарадника, који је био у веома лошем стању, и одвели га са собом у једну од својих станица у близини села Винце. Овај сарадник је био у веома лошем стању и није могао да се креће, па га су бандити оставили у једној мајини у селу Винце, а да га он сам не може да нађе. Бандити су га оставили у једној мајини у селу Винце, а да га он сам не може да нађе. Бандити су га оставили у једној мајини у селу Винце, а да га он сам не може да нађе.

Београд, 12. маја 1933. — Једна група од 8 бугарских бандита прешла је из Бугарске у нашу земљу, у мјесту званом Кочарева Бања, где су напали на једног њиховог сарадника, који је био у веома лошем стању, и одвели га са собом у једну од својих станица у близини села Винце. Овај сарадник је био у веома лошем стању и није могао да се креће, па га су бандити оставили у једној мајини у селу Винце, а да га он сам не може да нађе. Бандити су га оставили у једној мајини у селу Винце, а да га он сам не може да нађе.

Београд, 12. маја 1933. — Једна група од 8 бугарских бандита прешла је из Бугарске у нашу земљу, у мјесту званом Кочарева Бања, где су напали на једног њиховог сарадника, који је био у веома лошем стању, и одвели га са собом у једну од својих станица у близини села Винце. Овај сарадник је био у веома лошем стању и није могао да се креће, па га су бандити оставили у једној мајини у селу Винце, а да га он сам не може да нађе. Бандити су га оставили у једној мајини у селу Винце, а да га он сам не може да нађе.

Око 6 сати послие подне њихови сарадници од њихових бандита понијеви са собом паклену машину коју је успут под једним каменом оставио на мјесту које су му бандити били одредили. Пошто је машину поставио отишао је ове, чим је даље измакао, отишао је у жандармеријску станицу где је цијелим случајем испричао командирима станице саопштио му истовремено, да су се бандити са оних мјеста gdje су се с њиме разговарали, упутили у правцу бугарске границе. Одмах су организоване потјере жандара који су поšli у правцу за бандитима а када су селјаци из околних села чули за појаву бандита дигли су се истом и они да гоне бандите. Бандитима се у току ноћи између 18 и 19. априла није успијело услјед неповољног терена могло ни у траг, а исто тако ни 19. априла. Међутим 20. априла један младић у близини села Драмче наишао је на једног наоружаног љуца које је било сакривено под притке од пасуља у једној бањи. Чим га је примјетио одмах је отишао свом оцу и саопштио да се у њиховој бањи налази неки непознат њовић.

Одмах су послати сеоског пољара и још два селјака из села Драмче који су се у њиховој близини налазили, па дошли на 150 метара од непознатог љуца и пољар, који је једини имао пушку, позвао је тог њовића да одмах положи оружје да подигне руке и придје ближе. Истовремено један од селјака позвао је командира жандармеријске ста-

нице Белобабу, који се такођер ту у близини нашао са неколико наоружаних селјака, да му каже тко је и што оvdje ради. Непознати је изјавио да се зове Митко Палкрузев и признао му да је са собом четри пушке прешао из Бугарске 15. априла т. з. у циљу вршења атентата. За другове је изјавио да не зна gdje се они сада налазе. Командир станице и остали новели су Палкрузева у правцу села. Претиодно су покупили његово оружје и спремили. По том оружју увјерили су се да заиста имају пред собом једног од бандита. Идући даље једно 200 метара у правцу Брегалице, одједном је пуцла пушка из једног потока те су поднаредник и селјаци одмах заузели zgodан zaklon, али Палкрузев је искористио овај момент и побјегао. Командир станице и оружане селјаци примили су борбу са два бандита који су лежали са друге стране потока сакривени у једној јабуци. Том приликом рањен је командир

станице Белобабу. Како се пучања чула доста далеко, на мјесто борбе похитали су селјаци са разних страна да би учествовали у борби. Нарочито велики број грађана дошао је из Carevog sela. Два наоружана селјака наиша су на Палкрузева и како на њихов позив није хтио да стане, они су га убили.

Послије краће борбе убијена су и остала четри бандита. Извршеном идентификацијом утврђено је, да се сви бандити зову Митко Палкрузев, Стојан Давићков, Дониће Ристев, Васили Дојчинов и Дојчинов били љовица од њих. Палкрузев и Дојчинов били су у одиелу наших граничара са шакама на глави да не би падали у очи, а остала три у бандитском одиелу са какетима на глави. Najveća заслуга за уништење ове комитске bande pripada samom становителу Carevog sela, које је увек оставио уништења ове bande приредило у Ca svom selu народни збор на коме се кључило Кра-

јљу и држави.

Прилог бр. 23 – ПОГИБИЈА БУГАРСКИХ БАНДИТА, Новости, 13. мај 1933.

ВГ П 22

Београд
Београд 13-5-33

ЈОШ ЈЕДНА ОПОМЕНА ВАНЧИ МИХАЈЛОВУ

Погибија петорке Митка Паликрушева

Народ у Јужној Србији онемогућује акцију Македонског комитета

Аутобуска карта, сат за паклену машину и новац који је нађен код бандита

(Наставак са прве стране)

Вест о бугарској петорки за тили час прострујала је кроз околна села. Сами сељаци, без ичије заповести обавештавали су један другог и дизали се листом у потере. У пољима на раду тих дана није било више ниједне живе душе. Жене су чувале децу код кућа а све што је могло пушку понети кренуло се у планину. У току те ноћи између 18 и 19 априла бандитима се није могло ући у траг.

Сељаци су посели све стазе и бобаге, све косе и кланце али узалуд. Међутим 20 априла, са свим изненада, један младич у близини села Дравче пролазећи поред баште приметио је како се притке од пасуља чудновато крећу. Пришао је мало ближе и угледао увереног наоружаног човека. И овај честити дечко чије губио ни часа већ је одмах из првих стопа о својој проналаску обавестио оца и најближе суседе.

СТОЈ! ПРЕДАЈ СЕ!

У томе је наишао и пољак који је једини имао пушку па су се одмах сви упутили према башти. На неколико десетина метара застали су и снажно повикали:
— Стој, предај се.
Њихов глас разлегао се на дадалеко. Чуд га је командир жан-

говима. Већ после првих плотуна са обе стране командир Белобау је рањен. Међутим сељаци су дохватили његову пушку и наставили борбу на живот и смрт.

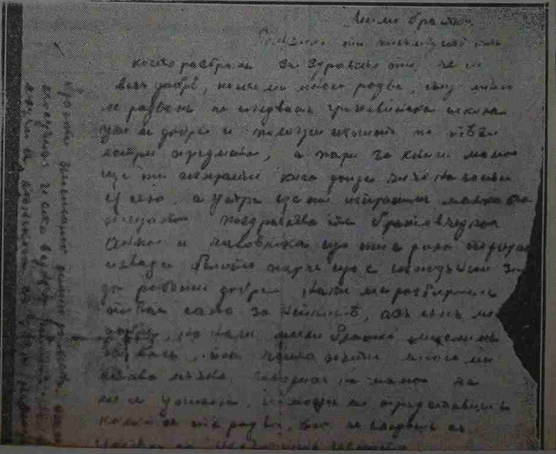
Пушчана паљба се чула на дадалеко. Сељаци који су били у потерама и они из Царевог Села у трку су журили ка месту одакле се чуло пушкарање.

Приликом личног претреса и ствари код бугарских бандита је нађено:

11 комада бугарских бомби «Одрин» са знаком «5-С» и две бомбе са иницијалом ВМРО, 5 парабелума бугарског порекла са две нојне футоле, 6 шаржера и 24 метка. Три дугачке и две кратке Манлихерове пушке аустријског система са 410 метака, 1 штифт за паклену машину са контактом за монтирање на железничкој прузи и са контактом који везује сат са машином.

Две електричне батерије «Феникс» и «Уранија», 5 комитских нових пелерина, 4 кожна реденика за муницију, пет војничких ножева за Манлихерове пушке, пет нових ранчева, један завој за ране и два пакла газе, два килограма пексимета и мала количина кашкаваља, један сат за паклену машину марке «Мистерија», једна кутија бугарских шпица, једна аутобуска бугарска карта аутобуског предузећа «Сопственик» и једна предузећа «Југ».

Иа прве се види да је издата 5 т.г. за вожњу од Цумаје до Бу-стендила, а из друге се види да је путовано 7 априла т.г. на прузи Софија—Трапец—Дуница—Р. Ман-стр—Горња Цумаја—Симитли—Све-

Прилог бр. 24 – Први део чланка о Погибији петорке Митка Паликрушева, Време, 13. мај 1933.

директор станице Белобау, који је баш тада пролазио недалеко од тога места.

На први позив на предају, чуло се клоптање затварача од пушке. Разбојник је свакако мислио на отпор. Али и сам је мало доцније увидео да је сваки покушај одбране узалудан.

Посрамљен, сломљен, уплашен и погружен, непознати човек изашао је из свога заклона и једним потезом руке одбацио пушку у страну у знак предаје.

— Ко си ти, запитао га је наредник Белобау?

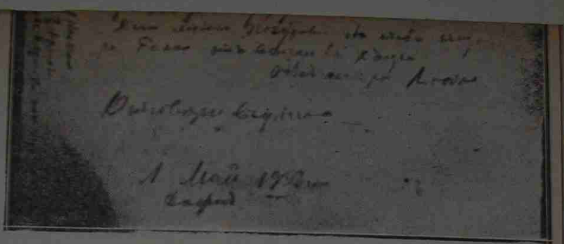
— Митко Паликрушев, одговорно је бандит, настављајући да прича: на бугарском језику.

— Не вреди сада више ништа кри ти а и не може се. Сада је све свршено. Са четири друга прешао сам пре неколико дана на вашу територију из Бугарске, са задатком да извршимо атентате и казним овај свет који нас више не прима. Нашли смо неко чобанче у планини подарили му да нас послуша, па и оно нас је показало и ево ваше потере су разбиле чету. Ноћас по помрчини расту ристо се. Зора ме затече овде и ја се саврих у башту.

Командир станице и сељаци повели су тада Паликрушеву у правцу села. Белобау је имао грдне муке да заштити Паликрушеву од револтираних сељака.

БОРБА НА ЖИВОТ И СМРТ

Идући тако према селу и Бреталници одједном, када се нико није надао из оближњег потока загроктале су пушке. Командир и сељаци без устезања примили су борбу и потражили први оближњи заклон, док је Паликрушев искористио овај момент и дао се у дивље бегство према својим дру-

Факсимил Љуборчиног писма

У томе два друга наоружана сељака, неочекивано наишла су на другу двојицу бандила, те је борба и ту отпочела.

Цела долина орила се од бојних поклика. Пушке су гроктале без престанка, а прасак бомби разлеглао се далеко и ломио планинске гробене. Народ је ишао у бој као на весеље. Бандити су опкољени са свих страна. За њих више спаса није било. Сељаци су се довикивали: раздрагани:

- Удри онога што вади бомбу!
- Пази, чувај се, гађај добро. Штеди метке!
- Наши су! Ни сам Ванча Михајлов им више не поможе.

ПРВИ ЈЕ УБИЈЕН ВОЂА ПАЛИКРУШЕВ

Најзад први је убијен Паликрушев, а за њим и остала четворица. Отац онога младића, који је први открио Паликрушеву и који је наваљивао на разбојнике са највећом жестином довикнуо је:

— Народе, сви наши непријатељи су поубијани. Према својој отаџбини испунили смо дужност.

ти Врач—Петрич—Раалог—Банско—Добриштица—Неврокол, за коју је плаћено 32 лева. Датуми на обе карте прецртавани су са 5. априла на 7. април т. г. Од новца вађено је 800 динара и 100 лева.

Извршеним идентификовањем ових пет бандита утврђено је да су то били Митко Паликрушев, Стојан Давитков, Донча Ристов, Васил Дојчинов и Ангел Симеонов. Двојица од њих и то Паликрушев и Дојчинов били су у одећу наших граничара са шајкачама на глави да не би падали у очи, а остала тројица у бандитском одећу од шајака са качкетама на глави. На ногама су имали беле бугарске опанке. Највећа заслуга за уништење ових пет бандита припада месном становништву, које се на вест о појави бугарских бандита листом дигло и настало да се они пронађу и униште.

После завршене борбе и уништења бандита сви учесници су се покултили и са песмом и клицањем Краљу и држави сишли су у Царево Село где су у групи прошли кроз варош. Исте вечери сва варош била је осветљена државним заставама а сутра дан је одржан велики збор сељака и грађана, на коме је осуђен злоћивачки рад бандита који би у тој намери у будуће хтели прећи границу у циљу да ремете мир у нашој држави, да ће исто овако проћи.

Народ се са збора разишао задовољан, што су сви бандити уништени и то своје задовољство манифестовао певањем националних песама и поклицима Краљу и држави.

Б. Светозар Ристић у разговору са сарадницом „Време“

ИЗДАВАЊЕ
ПРЕКО АПТАНТИКА
ОТДЕЛАЦИЈА
ИЗДАВАЊЕ ЗА БУДУЋИ
ЛАНД
СТ ЕВРОПА — ЛУЖНИ ГРЕН.

Прилог бр. 24 — Други део чланка о Погибији петорке Митка Паликрушева, Време, 13. мај 1933.